

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM

Nr. i Dokumentit: 22.18.1-2015 -08

RAPORTI I AUDITIMIT
PËR PASQYRAT FINANCIARE TË KOMUNËS SË PRIZRENIT
PËR VITIN E PËRFUNDUAR MË 31 DHJETOR 2015

Prishtinë, qershor 2016

Auditori i Përgjithshëm i Republikës së Kosovës është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar, i cili me Kushtetutën dhe ligjet e vendit gëzon pavarësi funksionale, financiare dhe operative. Zyra e Auditorit të Përgjithshëm kryen auditime të rregullsisë dhe të performancës dhe për punën e vet i jep llogari Kuvendit të Kosovës.

Misioni ynë është që të kontribuojmë në menaxhimin e shëndoshë financiar në administratën publike. Ne kryejmë auditime në përputhje me standardet e njohura ndërkombëtare të auditimit në sektorin publik si dhe me praktikatat e mira evropiane.

Raportet e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm promovojnë drejtpërsëdrejti llogaridhënien pasi që ato ofrojnë bazë të qëndrueshme për t'u kërkuar llogari menaxherëve të çdo organizate buxhetore. Në këtë mënyrë ne po rrisim besimin në shpenzimin e fondeve publike dhe po luajmë një rol aktiv në sigurimin e interesit të taksapaguesve dhe të palëve tjera të interesit në rritjen e përgjegjësisë publike.

Auditori i Përgjithshëm ka vendosur në lidhje me opinionin e auditimit dhe raportin mbi Pasqyrat Vjetore Financiare të komunës së Prizrenit, në konsultim me Ndhmës Auditorin e Përgjithshëm Qerkin Morina, i cili e ka mbikëqyrur auditimin.

Raporti dhe opinionin i lëshuar janë rezultat i auditimit të kryer nën menaxhimin e Drejtorit të Auditimit, Astrit Bllaca, i mbështetur nga Kapllan Muhaxheri (udhëheqës ekipi), Enver Ramadani, dhe Mexhit Ferati.

TABELA E PËRMBAJTJES

Përmbledhje e përgjithshme	4
1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm	6
2 Qeverisja	10
3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli	17
Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit	34
Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP	35
Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak	38

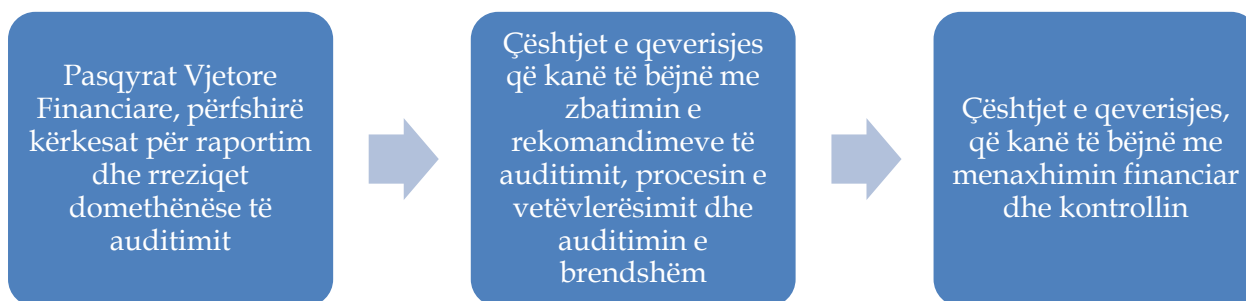
Përmbledhje e përgjithshme

Hyrje

Ky raport përmbledhë çështjet kryesore që dalin nga auditimi i Pasqyrave Vjetore Financiare të Komunës së Prizrenit për vitin 2015 - i cili e përcakton Opinionin e dhënë nga Auditori i Përgjithshëm. Falënderojmë Kryetarin e Komunës dhe stafin e tij për ndihmën e tyre gjatë procesit të auditimit.

Ekzaminimi i pasqyrave financiare për vitin 2015 u ndërmor në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit në Sektorit Publik (SNISA). Qasja jonë ka përfshirë testet dhe procedurat, të cilat kemi menduar se janë të nevojshme për të arritur në një opinion lidhur me pasqyrat financiare. Qasja e ndërmarrë është paraqitur në Memon e Planifikimit të Auditimit, të datës 23.11.2015.

Auditimi ynë është fokusuar në:

(Më hollësisht, shih Shtojcën I të këtij raporti).

Niveli i punës së kryer nga Zyra e Auditorit të Përgjithshëm për të përfunduar auditimin për vitin 2015 është përcaktuar nga cilësia e kontrollit të brendshëm të zbatuar nga menaxhmenti.

Opinion

Shtojca II shpjegon llojet e ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ana e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm.

“Opinion i Pamodifikuar me Theksim të Çështjes” sepse auditimi ynë ka identifikuar keqklasifikime në llogaritë e PVF-ve në vlerë totale 1,338,587€. Poashtu, ka paqartësi në prezantimin e plotë të vlerës së pasurive.

Formulimi i plotë i opinionit është dhënë në hollësi te nën kapitulli 1.2 i këtij raporti.

Konkluzioni i përgjithshëm

Sistemi i kontrollit të brendshëm i vendosur nga Komuna, funksionon në mënyrë efektive në disa fusha, por dobësitë ende janë të pranishme në disa fusha të rëndësishme të qeverisjes.

Konkluzionet dhe rekomandimet tona kryesore janë:

Përgjigja e Menaxhmentit në auditimin 2015

Kryetari i Komunës ka marrë në konsideratë dhe është pajtuar me gjetjet dhe konkluzionet e auditimit në këtë raport, si dhe është zotuar se do t'i adresoj rekomandimet e dhëna.

Ne e konsiderojmë si të kryer faktin që Kryetari:

- Do ta shqyrtoj raportin e auditimit në Asamblenë Komunale; dhe
- Deri në fund të muajit janar 2017, ta diskutoj në Asamblenë Komunale progresin lidhur me implementimin e Planit të Veprimit për rekomandimet e auditimit, para se PVF 2016 të jenë dorëzuar në Ministrinë e Financave.

1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm

1.1 Hyrje

Rishikimi ynë i Pasqyrave Vjetore Financiare (PVF) merr parasysh pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë dhe saktësinë e informacionit të prezantuar në PVF. Ne, gjithashtu, shqyrtojmë deklaratën e bërë nga Zyrtari Kryesor Administrativ (ZKA) dhe Zyrtari Kryesor Financiar (ZKF), kur PVF-të dorëzohen në Qeveri.

Deklarata për prezantimin e PVF-ve përfshin një numër të pohimeve në lidhje me pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë e informacionit në kuadër të PVF-ve. Këto pohime kanë për qëllim t'i ofrojnë Qeverisë sigurinë se të gjitha informatat relevante janë ofruar për të siguruar se mund të ndërmerret një auditim gjithëpërfshirës.

1.2 Opinioni i Auditimit

PËR KOMUNËN E PRIZRENIT

OPINIONI I PAMODIFIKUAR ME THEKSIM TË ÇËSHTJES

Ne kemi audituar pasqyrat vjetore financiare të Komunës së Prizrenit për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, të cilat përfshijnë pasqyrën e pranimeve dhe të pagesave në para të gatshme, pasqyrën e krahasimit të shumave buxhetore dhe aktuale, shënimet shpjeguese të pasqyrave dhe shpalosjet.

Sipas mendimit tonë, Pasqyrat Vjetore Financiare prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale të pranimeve dhe pagesave, si dhe të buxhetit të realizuar të Komunës së Prizrenit për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik (të kontabilitetit në para të gatshme), Ligjit nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me plotësime dhe ndryshime) dhe Rregullën financiare të MF, nr. 03/2013 për pasqyrat financiare të organizatave buxhetore.

Baza për Opinion

Ne kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (SNISA). Sipas këtyre standardeve, përgjegjësitë e tona janë përshkruar më poshtë tek pjesa për Përgjegjësitë e Auditorit për Auditimin e Pasqyrave Financiare. Sipas kërkesave etike, të cilat janë relevante për auditimin tonë të pasqyrave vjetore financiare të Organizatave Buxhetore në Kosovë. ZAP është i pavarur nga Komuna dhe përgjegjësitë e tjera etike janë përmbushur në pajtim me këto kërkesa. Ne besojmë se dëshmitë e auditimit që kemi marrë janë të mjaftueshme dhe të duhura për sigurimin e bazës për opinionin

Theksimi i çështjes

Ne tërheqim vëmendjen tuaj për faktin se Komuna kishte bërë keqklasifikime të shpenzimeve në vlerë totale 1,338,587€. Këto keqklasifikime janë nga kategoria e investimeve kapitale për grumbullimin e mbeturinave në vlerë 1,199,687€, ndërsa për klubin e futbollit "Liria" 80,500€, klubin e basketbollit " Bashkimi" 20,000€ si dhe për "Trajtimin dhe eliminimin i qenve endacak" 38,400€. Arsyeja kryesore për këtë gabim është buxheti i kufizuar për mallra dhe shërbime, dhe subvencione, nga të cilat Komuna nuk ka mund t'i mbulojë këto shpenzime. Kjo ka rezultuar në një gabim material të mbivlerësimit të investimeve kapitale si dhe nënvlerësimin e mallrave dhe shërbimeve dhe subvencioneve në pasqyrat vjetore financiare.

Vlen të sqarohet se shuma prej 1,238,087€ ishte e aprovuar me tabelat buxhetore të Buxhetit 2015 për investime kapitale, por projektet e paraqitura në tabela, nuk përmbushin kushtet të trajtohen si projekte kapitale, dhe gabimet kanë të bëjnë me planifikimet fillestare nga Komuna dhe aprovimet jo adekuate nga ana e MF

Regjistri i Pasurive Fikse nuk konfirmon gjendjen e plotë të pasurive, pasi që nuk ishte regjistruar toka e pranuar prej 5 ari nga Kisha Katolike si dhe automjeti i blerë në vlerë 26,800€. Për arsyet e lartshënuara, ne nuk e kemi kualifikuar opinionin tonë.

Përgjegjësia e Menaxhmentit dhe personave përgjegjës për Qeverisje dhe Pasqyrat Vjetore Financiare

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë përgjegjës për përgatitjen dhe prezantimin e drejtë të pasqyrave financiare sipas Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Sektorin Publik (SNKSP) Raportimi Financiar bazuar në Kontabilitetin e Parasë së Gatshme, si dhe është përgjegjës për kontrollin të brendshme të tilla të cilat menaxhmenti i përcakton si të nevojshme për të mundësuar përgatitjen e pasqyrave financiare pa keq deklarime materiale të shkaktuara qoftë nga mashtrimi apo gabimi. Kjo përfshin zbatimin e Ligjit nr.03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me ndryshime dhe plotësime).

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë përgjegjës për mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të Komunës.

Përgjegjësia e Auditorit të Përgjithshëm për auditimin e pasqyrave vjetore financiare

Përgjegjësia jonë është që ta shprehim një opinion për pasqyrat vjetore financiare në bazë të auditimit tonë. Ne e kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit. Këto standarde kërkojnë që ne t'i përmbahemi kërkesave etike dhe ta planifikojmë dhe ta kryejmë auditimin për të marrë siguri të arsyeshme për atë nëse pasqyrat financiare nuk kanë keqdeklarime materiale.

Objektivat tona janë që të marrim siguri të arsyeshme nëse pasqyrat vjetore financiare në tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale qoftë nga mashtrimi ose gabimi, Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë i sigurisë, por nuk garanton se një auditim që kryhet në pajtim me SNISA-t do të zbulojë gjithnjë një keqdeklarim material kur ajo ekziston. Keqdeklarimet mund të lindin nga mashtrimi ose gabimi dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose së bashku, ato mund të pritet që të ndikojnë vendimet e përdoruesve të marra mbi bazën e këtyre pasqyrave vjetore financiare.

Auditimi përfshinë kryerjen e procedurave për të marrë dëshmi auditimi rreth shumave dhe shpalosjeve në pasqyrat financiare. Procedurat e zgjedhura varen nga gjykimi i auditorit, duke përfshirë këtu edhe vlerësimin e rreziqeve nga keqdeklarimet materiale në pasqyrat financiare, qoftë për shkak të mashtrimit apo gabimit. Në bërjen e këtyre vlerësimeve të rrezikut, auditori e konsideron kontrollin e brendshëm që është relevant në përgatitjen e pasqyrave financiare nga entiteti, në mënyrë që të dizajnojë procedura të auditimit që janë të përshtatshme për rrethanat e entitetit, por jo për qëllim të shprehjes së opinionit mbi efektivitetin e kontrollit të brendshëm të entitetit.

Auditimi e përfshinë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së politikave kontabël të përdorura dhe arsyeshmërinë e përlllogaritjeve kontabël të bëra nga menaxhmenti, si dhe vlerësimin e prezantimit të pasqyrave financiare.

1.3 Rreziqet domethënëse në PFV

Përshkrimi

Në Memon tonë të planifikimit të auditimit, të datës 23.11.2015, janë identifikuar dy rreziqe për PVF-të. Këto janë rreziqe të keqdeklarimeve materiale, të cilat mund të rezultojnë në modifikim të opinionit ose në theksim të çështjes. Këto dy rreziqe që kanë të bëjnë me klasifikimin e shpenzimeve dhe regjistrimin e pasurisë janë materializuar sepse nga menaxhmenti nuk është ndërmarrë ndonjë veprim për t'i adresuar këto rreziqe.

Auditimi ynë përfundimtar identifikoi keq klasifikime të shpenzimeve në vlerë totale 1,338,587€. Më poshtë i kemi renditur keq klasifikimet sipas kategorive ekonomike:

- Shërbimet për grumbullimin e mbeturinave në vlerë prej 1,199,687€, ishin paguar nga kategoria e investimeve kapitale;
- Poashtu nga investimet kapitale kishte shpenzuar mbi 80,500€ për klubin futbollistik "Liria" ndërsa për klubin basketbollit "Bashkimi" kishte paguar " 20,000€ dhe
- Nga kategoria e investimeve ishte paguar trajtimi dhe eliminimi i qenve endacak në vlerë 38,400€.

Këto shpenzime janë trajtuar si investime kapitale, ndërsa asnjë element i tyre nuk përfaqësonte kushtin të jetë i tillë.

Ne kemi konfirmuar që vlerat e pasurive të regjistruara në PVF, nuk janë të sakta, pasi që nuk ishte zbatuar rekomandimi i vitit paraprak për regjistrimin e tokës së pranuar prej 5 ari nga Kisha Katolike si dhe automjeti i blerë në vlerë 26,800€, nga Komuna në fund të vitit nuk ishte regjistruar në SIMFK.

1.4 Pajtueshmëria me kërkesat për PVF dhe kërkesat tjera për raportim

Komuna kërkohet të veproj në përputhje me kornizën e caktuar raportuese dhe kërkesat tjera për raportim. Ne kemi marrë parasysh:

- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr. 03/2013;
- Kërkesat e LMFP-së nr. 03/L-048, (me ndryshime dhe plotësime);
- Kërkesat e buxhetit;
- Nëse PVF janë nënshkruar nga ZKF dhe Kryetari;
- Nëse PVF janë përgatitur në gjuhën shqipe dhe serbe;
- Dorëzimin e raporteve të rregullta tremujore në Kuvend Komunal; dhe
- Draft plani përfundimtar i prokurimit me kohë.

Në draft Pasqyrat Financiare ishte i nevojshëm një korigjim financiar në lidhje me paraqitjen e subvencioneve dhe investimeve kapitale, dhe pas sugjerimeve tona, pasqyrat ishin dërguar të korigjuara në thesar.

Të gjeturat në kapitullin rreziqet domethënëse në PVF, tregojnë që përgatitja e PVF-ve është menaxhuar në mënyrë të dobët.

DEKLARATA E BËRË NGA KRYETARI I KOMUNËS

Marrë parasysh çfarë u tha më lartë, Deklarata e bërë nga ZKA dhe ZKF, me rastin e dorëzimit të draft PVF-ve në Qeveri, mund të konsiderohet e pasaktë, për shkak se gjatë auditimit janë identifikuar gabime materiale.

1.5 Rekomandimet

Rekomandimi 1 Prioritet i lartë - Kryetari duhet të sigurojë se është bërë një analizë për t'i përcaktuar shkaqet që kanë ndikuar në theksim të çështjes për t'i hequr gabimet në klasifikimin e shpenzimeve si dhe për mos regjistrim të plotë të pasurisë. Është e nevojshme që të ndërmerren veprimet e duhura për t'i adresuar shkaqet që mund të ndikojnë në opinionin e auditimit, respektivisht të regjistrohen saktë të gjitha pasuritë kapitale.

2 Qeverisja

2.1 Hyrje

Aranzhimet efektive të qeverisjes janë thelbësore në Komunën e Prizrenit që të menaxhojë në mënyrë të suksesshme sfidat me të cilat përballet dhe të sigurojë ofrimin e shërbimeve më të mira në dobi të taksapaguesve dhe të shfrytëzuesve tjerë të shërbimeve.

Një mjet kyç në mbështetje të qeverisjes efektive është zbatimi i rekomandimeve të auditimit pasi kjo tregon se sa menaxhmenti duket i përkushtuar t'i zhvilloj proceset ekzistuese dhe kontrollat. Në mënyrë të ngjashme, lista kontrolluese e vetëvlerësimit që plotësohet nga të gjitha organizatat buxhetore siguron një kornizë për zhvillimin e aranzhimeve të zgjeruara të qeverisjes. Është e rëndësishme që përgjigjet e dhëna nga Komuna lidhur me vetëvlerësimin të jenë të mbështetura nga dëshmitë përkatëse.

Pjesa tjetër e rishikimit të aranzhimeve të qeverisjes e pasqyron një shqyrtim të:

- Fushave të aranzhimeve të qeverisjes ku nevojiten përmirësime të rëndësishme dhe ku ne besojmë se rekomandimet tona mund të nxisin përmirësime pozitive, duke e përfshirë edhe shqyrtimin e sistemit të Auditimit të Brendshëm; dhe
- Fushave të menaxhimit financiar dhe kontrollit, të identifikuar përmes punës sonë të auditimit, duke përfshirë punën specifike të drejtuar në çështjet e pajtueshmërisë në sistemet kyçe të të hyrave dhe shpenzimeve (këto fusha janë shqyrtuar në kapitullin 3 të këtij raporti).

2.2 Konkluzioni i përgjithshëm mbi qeverisjen

Ekziston një numër i dobësive të qeverisjes brenda Komunës veçanërisht në lidhje me llogaridhënien, menaxhimin e rrezikut dhe komunikimit me palët e interesit. Lista kontrolluese e vetëvlerësimit, e plotësuar nga Komuna, e pasqyron këtë situatë vetëm pjesërisht, me disa komente pozitive mbi ekzistimin e aranzhimeve ekzistuese që nuk bazohen në dëshmi. Aranzhimet tjera të cilat do ta mbështesnin zhvillimin e qeverisjes, si përgjigjja efektive ndaj rekomandimeve të auditimit dhe operimi i një sistemi, i auditimit të brendshëm gjithashtu duhet të shqyrtohen.

2.3 Rekomandimet e vitit paraprak

Raporti ynë i auditimit për PVF-të e vitit 2014 të Komunës së Prizrenit ka rezultuar më (24) rekomandime kryesore. Komuna kishte përgatitur një Plan Veprimi ku paraqitet mënyra se si do të implementohen rekomandimet e dhëna. Deri në fund të auditimit për vitin 2015, pesë (5) rekomandime janë implementuar; pesë (5) janë adresuar dhe (14) nuk janë adresuar ende. Për një përshkrim më të plotë të rekomandimeve dhe mënyrës se si janë adresuar ato, shihni Shtojcën III.

Raporti i auditimit të vitit 2014, ishte diskutuar edhe në Asamblenë Komunale.

Rekomandimet

Çështja 1 - Implementimi i rekomandimeve nga viti paraprak - Prioritet i lartë

E gjetura Vetëm një numër i vogël i rekomandimeve të vitit të kaluar janë implementuar sepse Komuna nuk ka ndjekur ndonjë proces formal për të menaxhuar dhe monitoruar mënyrën e implementimit të rekomandimeve të Auditorit të Përgjithshëm.

Rreziku Dobësitë e vazhdueshme të kontrolleve të menaxhmentit dhe kontrolleve tjera në sistemet financiare kyçe, si regjistrimi i pasurive, qeverisjes, të hyra, menaxhimi i obligimeve të pa paguara, menaxhimi i borxheve dhe subvencionet kanë rezultuar në:

- Pamundësinë që menaxhmenti të konfirmojë plotësinë e pasurive në PVF;
- Qeverisje jo të mirë e cila redukton mundësinë që menaxhmenti të reagojë me kohë ndaj sfidave financiare, si dhe potencialisht mund të rezultojë me humbje financiare;

- Mungesa e raporteve kthyese për arsyeshmërinë e shpenzimeve, nuk ofron sigurinë e duhur se fondet janë shfrytëzuar konform kërkesave/qëllimit të projektit.
- Jo efikasitet të vazhdueshëm organizativ dhe vlerë të dobët për para në praktikën e prokurimit.

Rekomandimi 2 Kryetari duhet të sigurojë se është hartuar dhe do të zbatohet në mënyrë rigorozë Plani i veprimit me aktivitetet specifike dhe personat përgjegjës për zbatimin e rekomandimeve, duke i përcaktuar qartë edhe afatet kohore brenda të cilave rekomandimet duhet të zbatohen. Në fokus parësor të trajtimit duhet të jenë rekomandimet që prekin fushat më të rëndësishme të menaxhimit financiar dhe kontroleve.

2.4 Lista kontrolluese e vetëvlerësimit të MFK-së

Ministria e Financave ka hartuar një listë të detajuar të vetë-vlerësimit për organizatat buxhetore për të mbështetur aranzhimet efektive të qeverisjes. Ne kemi testuar cilësinë e pyetësorëve të vetëvlerësimit të MFK-së të dorëzuara në Ministri, duke vlerësuar disa pyetje kyçe në secilën komponentë të listës kontrolluese. Më poshtë, ne kemi përmbledhur gjetjet tona për Komunën. Kjo nuk ka për qëllim të japë koment për cilësinë e tërë pyetësorit të dorëzuar të vetëvlerësimit, por do ta pasqyroj gjendjen për një numër të pyetjeve kyçe për t'i mbështetur përpjekjet e Ministrisë së Financave në rritjen e efektivitetit të procesit dhe në zhvillimin e sistemit të MFK në tërësi.

Rekomandimet

Çështja 2 - Lista kontrolluese e vetëvlerësimit - Prioritet i lartë

E gjetura Si pjesë e auditimit tonë, i kemi shqyrtuar disa pyetje kyçe të pyetësorit të vetëvlerësimit në lidhje me komponentat e vlerësimit. Për pyetjet e shqyrtuara kemi gjetur se:

1. Procedurat e duhura për menaxhim të rrezikut nuk janë vendosur dhe kjo është trajtuar në hollësi në nënkapitullin 2.5.1;
2. Komuna nuk posedon një plan strategjik me objektiva afatgjate ku përshkruhet qartë Vizioni dhe Misioni i cili do të mund të garantoj orientimin se ku do të shkoj Komuna. Trajtimi i hollësishëm në nënkapitullin 2.5.3;
3. Lidhjet në mes të planit të prokurimit dhe buxhetit, si dhe përpilimi i raporteve adekuate në baza të rregullta kohore konsiderohen si të vendosura, edhe pse raportet nuk janë përpiluar gjithmonë në baza të rregullta kohore;
4. Veprimi i ndërmarrë për adresimin e çështjeve të identifikuara nga vetëvlerësimi i vitit 2014 dhe 2015 është i limituar. Auditimi i Brendshëm nuk i ka theksuar në masë të mjaftueshme çështjet më lart. Kjo situatë ka ndodhur për shkak të mungesës së qartësisë brenda Komunës që ka të bëjë me rëndësinë e kësaj liste kontrolluese dhe me atë se kush është zyrtari përgjegjës që i përdorë këto mekanizma për t'i mbështetur përmirësimet operative; dhe
5. Komuna me kohë nuk është njoftuar për të ndërmarrë veprimet e duhura për përmirësimin e aktiviteteve për fushat e vlerësuara me notën një (1) si menaxhimi i rrezikut apo mos përfshirja e disa zyrtareve autorizues ne adresimin e çështjeve nga pyetësi vetëvlerësues.

Rreziku Aranzhimet e dobëta të qeverisjes i dobësojnë proceset strategjike dhe operative dhe e zvogëlojnë cilësinë e shërbimeve të ofruara për qytetarët përmes aktiviteteve joefikase dhe joefektive.

Rekomandimi 3 Kryetari duhet të sigurojë se është zbatuar një rishikim për plotësimin e listës kontrolluese të vetëvlerësimit, si dhe është bërë adresimi i fushave me dobësi në mënyrë pro aktive. Duhet të aplikohet një mekanizëm i rishikuar për ta konfirmuar saktësinë e listës kontrolluese si dhe për të siguruar dokumentacionin mbështetës.

2.5 Rishikimet specifike të qeverisjes

Puna jonë në fusha të veçanta të aranzhimeve të qeverisjes është bazuar përmes planifikimit të auditimit, duke marrë parasysh kontekstin brenda të cilit Komuna operon dhe sfidat me të cilat ajo përballet.

2.5.1 Vlerësimi i rrezikut

Të gjitha organizatat buxhetore pritet të zbatojnë vlerësimin e rrezikut. Udhëzimet e përcaktuara në procedurat e MFK-së kërkojnë që regjistri i rrezikut të jetë i kompletuar, për të mbështetur menaxhimin efektiv operacional dhe strategjik. Ky regjistër identifikon rreziqet potenciale ndaj të cilave Komuna mund të ekspozohet, ndikimin e tyre, gjasat që rreziku të materializohet, dhe nivelin e rrezikut.

Rekomandimet

Çështja 3 - Moszbatimi i kërkesave për Menaxhimin e rrezikut - Prioriteti i lartë

- E gjetura** Komuna ende nuk ka politika të hartuara për vlerësim, identifikim dhe përcaktim të rreziqeve nëpërmjet regjistrit sipas prioritetit apo llojit. Po ashtu, mungon Menaxhimi i rrezikut, i cili do t'i mbulojë aktivitetet e përfshira në planifikimin, monitorim dhe kontroll të veprimeve që do të adresojnë rreziqet e identifikuar në mënyrë që të përmirësohen aktivitetet e Komunës në arritjen e objektivave të përcaktuara.
- Rreziku** Nga mungesa e procesit të Menaxhimit të rrezikut Komuna mund të ndeshet me situata të pa pritura. Si pasojë, do të mund të dëmtohen ose të dështojë arritja e objektivave të vendosura nga ana e Komunës si dhe ulja e cilësisë së shërbimeve të ofruara.
- Rekomandimi 4** Kryetari duhet sa më parë të miratojë një strategji të përgjithshme të menaxhimit të rrezikut, ku do të përcaktohet qartë qasja e menaxhmentit për reagime ndaj rreziqeve. Krahas identifikimit të rreziqeve në nivel operativ dhe strategjik, menaxhmenti duhet të hartojë edhe një plan veprimi ku përcaktohen masat e veprimit për të parandaluar dhe menaxhuar rreziqet e mundshme.

2.5.2 Raportimi Menaxherial

Menaxhmenti ka zbatuar një sërë kontrollesh të brendshme për të siguruar se sistemet financiare funksionojnë siç duhet. Është e rëndësishme që ato të përfshijnë raportimin e duhur tek menaxhmenti për të mundësuar një përgjigje efektive dhe me kohë ndaj problemeve operative të identifikuara.

Rekomandimet

Çështja 4 - Dobësi në Kontrollat Menaxheriale - Prioriteti i lartë

E gjetura Rishikimi ynë i kontrolleve menaxheriale të zbatuara në sistemin kryesor financiar të Komunës ka nxjerrë në pah një raportim të dobët financiar mbi shpenzimet dhe të hyrat tek menaxhmenti i lartë si dhe analiza të pakompletuara të ofrimit të shërbimeve. Kjo ka ndodhur për shkak se formati i raporteve menaxheriale nuk ofron shpjegime rreth variancave në buxhet dhe se parashikimet buxhetore nuk janë azhurnuar në baza mujore. Ngjashëm, aktivitetet operative nuk menaxhohen në mënyrë sistematike.

Rreziku Cilësia e dobët e raportimit financiar dhe të aktiviteteve tek menaxhmenti i lartë redukton aftësinë e menaxhmentit për të menaxhuar aktivitetet e Komunës në mënyrë pro aktive si dhe ulë efektin e kontrolleve buxhetore. Kjo mund të rezultojë në deficit ose suficit të paplanifikuar dhe të vonojë veprimet e nevojshme për t'i adresuar ato. Kjo, gjithashtu, mund të ndikoj që të hyrat të mos arkëtohen siç pritet. Ngjashëm, mund të rezultojë në ofrimin e shërbimeve të dobëta.

Rekomandimi 5 Kryetari duhet të sigurojë se është kryer një rishikim për të përcaktuar formën e raportimit financiar dhe operativ tek menaxhmenti i lartë, nga i cili kërkohet që të mbështesë menaxhimin efektiv të veprimtarisë dhe të sigurojë se është vendosur një zgjidhje e përshtatshme deri në fund të vitit 2016.

2.5.3 Plani strategjik i Komunës

Çështja 5 - Mungesa e planit Strategjik - Prioritet i lartë

E gjetura Komuna nuk posedon një plan strategjik me objektiva afatgjate ku përshkruhet qartë Vizioni dhe Misioni i cili prezanton orientimin dhe synimet e Komunës në një periudhë afatmesme të zhvillimit.

Rreziku Mungesa e planit strategjik rrezikon prioritet e çështjeve kyçe të cilat kanë të bëjnë me orientimin dhe zhvillimin e Komunës në periudha afatgjate.

Rekomandimi 6 Kryetari duhet të miratojë një plan të përgjithshëm strategjik për Komunën i cili do të përcaktojë objektivat afatgjata dhe të shërbej si platformë orientuese për hartimin e planeve vjetore, kryerjen e analizave krahasuese mes viteve dhe matjen e rezultateve kundrejt objektivave.

2.6 Sistemi i auditimit të brendshëm

Njësia e Auditimit të Brendshëm (NJAB) operon me tre anëtarë të stafit - Drejtori i NJAB dhe dy auditorë. (NJAB) ka një plan vjetor të auditimit të aprovuar nga kryetari. Plani i auditimit ka paraparë tetë (8) auditime. NJAB, për periudhën raportuese kishte mbuluar disa nga fushat kryesore, duke përgatitur shtatë (7) raporte, si dhe kishte bërë një rishikim për të verifikuar adresimin e rekomandimeve. Raportet e auditimit përmbanin të gjetura dhe rekomandime lidhur me përmirësimin e funksionimit të kontrollit të brendshëm Ndikimi i produkteve të Auditimit të Brendshëm duhet të gjykohet nga rëndësia që i jep menaxhmenti adresimit të rekomandimeve si dhe nga mbështetja e ofruar nga një Komitet efektiv Auditimi.

Çështja 6 - Mos implementimi i rekomandimeve të NJAB - Prioritet i lartë

E gjetura Ekzistojnë një numër dobësish në lidhje me operacionet aktuale të NJAB:

1. Rekomandimet e auditimit të brendshëm janë implementuar nga ana e menaxhmentit vetëm në një numër të vogël të rasteve dhe;
2. Komiteti i Auditimit gjatë vitit 2015 kishte mbajtur vetëm një takim pune konstatuar në bazë të procesverbalit, ku vërehet që nuk janë trajtuar dobësitë dhe rreziqet e raportuara nga NJAB. Andaj, ndihmesa e KA në drejtim të implementimit të rekomandimeve dhe përmirësimit të proceseve dhe kontrolleve të brendshme është shumë simbolike.

Rreziku Dështimi për të adresuar rekomandimet e auditimit të brendshëm mund të rezultojë me vazhdimin e dobësive të identifikuara, jo efikasitet në sistemin e kontrollit të brendshëm, humbje financiare për Komunën dhe vlerë të dobët për para. Mungesa e kontributit nga KA zvogëlon efikasitetin e Sistemit të Auditimit të brendshëm si tërësi.

Rekomandimi 7 Për të arritur përfitimin maksimal nga shërbimet auditimit të brendshëm, Kryetari duhet të rishikojë arsyet për veprimet e limituara, të ndërmarra nga menaxhmenti në lidhje me rekomandimet e auditimit të brendshëm dhe të koordinoj bashkëpunimin me Komitetin e Auditimit për ngritjen dhe përmirësimin e cilësisë së kontrollit të brendshëm.

3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

3.1 Hyrje

Puna jonë për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin (MFK) jashtë fushave të Qeverisjes të përmendura në kapitullin 2, pasqyron punën e detajuar të ndërmarrë për sistemet e të hyrave dhe shpenzimeve. Si pjesë e kësaj, ne konsiderojmë menaxhimin e buxhetit, çështjet e prokurimit dhe të burimeve njerëzore si dhe pasuritë dhe detyrimet.

3.2 Konkluzioni për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin

Komuna e kupton rëndësinë një sistemi adekuat dhe të fortë të kontrolleve mbi shpenzimet dhe të hyrat. Megjithatë, si rezultat i mos zbatimit të rregulloreve dhe udhëzimeve, auditimi ynë ka nxjerrë në pah ekzistencën e disa dobësive në aspektin e pajtueshmërisë, që kanë të bëjnë me prokurimin, të hyrat dhe shpenzimet tjera. Kjo reflekton një mungesë të mbikëqyrjes së duhur nga Komuna në fushat e përmendura. Menaxhimi financiar dhe kontrolli efektiv kërkon procese të rishikimit dhe udhëzues përcjellës (procedura standarde të operimit) të cilat sigurojnë zbatimin e plotë të ligjeve vendore, rregulloreve të brendshme dhe proceseve të tjera të kontrollit.

Planifikimi dhe Realizimi i Buxhetit

Ne i kemi shqyrtuar burimet e fondeve buxhetore për Komunën, shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike si dhe të hyrat e arkëtuara. Kjo është paraqitur në tabelat e mëposhtme:

Tabela 1. Burimet e fondeve buxhetore - realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final ¹	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Burimet e Fondeve:	39,370,797	41,947,836	36,316,641	33,265,428	31,780,415
Granti i Qeverisë -Buxheti	31,095,717	31,589,220	30,671,904	28,783,661	27,324,442
Të bartura nga viti paraprak ²	0	1,848,423	1,537,404	753,697	887,220
Të hyrat vetjake ³	8,275,080	8,275,080	4,062,518	3,634,429	3,364,987
Donacionet e brendshme	0	93,424	28,956	37,796	153,878
Donacionet e jashtme	0	141,689	15,859	55,845	49,888

¹ Buxheti Final – buxheti i aprovuar nga Kuvendi i përshtatur më pas nga Ministria e Financave

² Të hyrat vetjake të Komunave të pashpenzuara në vitin paraprak të bartura në vitin aktual.

³ Pranimet e përdorura nga entiteti për financimin e buxhetit të vet.

Buxheti final është më i lartë se buxheti fillestar për 2,577,039€. Kjo ishte rezultat i:

- të hyrave vetjake të bartura nga viti 2014 në shumë prej 1,848,423€;
- rritjes së donacioneve të brendshme dhe të jashtme në shumë prej 235,113€ si dhe
- rritjes së grantit qeveritar në shumë 490,903€, në bazë të vendimit të qeverisë, për të mbuluar aplikimin e përvojës së punës 0.5%, si dhe një rritje grantit shtesë prej 2,600€, në kategorinë e mallrave dhe shërbimeve.

Në vitin 2015, Komuna ka ekzekutuar vetëm 87% të buxhetit final, me një përmirësim prej 3% krahasuar me vitin 2014. Përgjithësisht, realizimi i buxhetit është në nivel jo të kënaqshëm dhe më poshtë jepen shpjegimet për pozitën aktuale.

Tabela 2. Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike- realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike:	39,370,797	41,947,836	36,316,641	33,265,428	31,780,415
Pagat dhe Mëditjet	17,738,212	18,281,955	18,258,306	17,766,430	15,139,595
Mallrat dhe Shërbimet	2,900,825	3,124,676	2,448,555	2,477,087	2,585,716
Shërbimet komunale	1,081,200	1,081,200	751,705	864,971	804,029
Subvencionet dhe Transferet	580,979	580,979	334,608	521,614	504,157
Investimet Kapitale	17,069,581	18,879,026	14,523,467	11,635,326	12,746,918

Shpjegimet rreth ndryshimeve në kategoritë buxhetore janë dhënë si në vijim:

- Pavarësisht rritjes së buxheti final për investime kapitale për 1,809,445€, vetëm 77% ishte shpenzuar në këtë kategori, që prezanton një performancë të dobët buxhetore. Arsyet për një ekzekutim të ulët, përfshijnë vonesat për fillimin e punimeve për shkak të shpronësimit dhe vonesa në ekzekutimin e punimeve nga operatorët ekonomik.
- Buxheti për mallra dhe shërbime është rritur për 223,851€, ndërsa janë shpenzuar 78% e ndarjes buxhetore. Ky nivel i ekzekutimit të buxhetit është si pasojë e mungesës së një planifikimi buxhetor që është reflektim i nevojave reale të Komunës. Përderisa ekzekutimi i buxhetit ishte i ulët, obligimet e Komunës në këtë kategori kanë shënuar rritje nga 124,000€, sa ishin në fund të vitit 2014, në rreth 171,000€ në fund të vitit 2015.
- Buxheti final për shërbimet komunale nuk kishte ndryshime me buxhetin fillestar dhe ishte shpenzuar vetëm në nivel 69%. Shuma prej 329,495€ kishte mbetur e pashpenzuar ndërsa në anën tjetër obligimet e papaguara për këtë kategori në fund të vitit ishin 47,809€. Kjo ka ndodhur për shkak të pamundësisë së Komunës për të planifikuar dhe menaxhuar me buxhetin në dispozicion; dhe
- Komuna ka pranuar gjithashtu grante nga donatorët në vlerën 235,113€. Ekzekutimi i këtyre mjeteve ishte relativisht i ulët në këtë fushë ku shpenzimet ishin vetëm 19%.

Tabela 3. Të hyrat vetjake për buxhetin e Komunës - ekzekutimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Pranimet	2014 Pranimet	2013 Pranimet
Të hyrat vetjake	8,275,080	8,275,080	5,276,000	5,353,482	4,020,374

Shumat e planifikuara nga të hyrat vetjake gjatë vitit ishin mbledhur vetëm 64%. Të hyrat vetjake prej 5,600,000€, ishin shpenzuar kryesisht për projekte kapitale në vlerë prej 4,365,000€, apo 78%, pjesa tjetër është shpenzuar në kategori tjera, ndërsa një pjesë e konsiderueshme e THV në vlerë 1,524,456€ ishte bartur për vitin 2016. Të hyrat e planifikuara, por të pa shpenzuara janë për investime kapitale 1,319,987€, mallra dhe shërbime 40,918€, subvencione dhe transfere 10,000€, dhe paga e mëditje 153,550€.

Rekomandimet

Çështja 7 - Realizimi i buxhetit - Prioriteti i Lartë

E gjetura Planifikimi jo i duhur i buxhetit dhe realizimi i ultë i tij ka rezultuar nga mangësitë në vijim:

- dinamika e realizimit nuk ishte në harmoni me planifikimet, sepse 36% e Investimeve kapitale, ishte realizuar në tremujorin e fundit të vitit;
- ekzekutimi i buxhetit tek mallrat dhe shërbimet ishte 78% dhe shpenzimi nuk e arrin madje as buxhetin fillestar edhe pse kishte rritje të buxhetit final në këtë kategori;
- Vetëm 19% e mjeteve nga donacionet e jashtme ishin shfrytëzuar. Kjo për shkak se ky burim i fondeve nuk ishte marrë në konsideratë nga Komuna gjatë planifikimit të buxhetit; dhe
- Shpenzimet e tjera kanë mundur të bëhen në fund të vitit për obligimet e pa paguara të cilat kanë arritur në nivel domethënës (shih kapitullin 3.7.3). Po ashtu, kontrollet jo adekuate në menaxhimin e pagesave kanë rezultuar me rritjen e trendit të kryerjes së pagesave përmes vendimeve gjyqësore dhe vendimeve të drejtpërdrejta nga Thesari.

Rreziku Shfrytëzimi jo mjaft efektiv i fondeve në dispozicion, do të rezultojë në mos arritjen e objektivave të organizatës dhe në financimin e detyrimeve të vitit aktual nga buxhetet e vitit të ardhshëm.

Rekomandimi 8 Kryetari duhet të sigurojë që performanca buxhetore është monitoruar në mënyrë sistematike në baza mujore dhe që ky rishikim i identifikon dhe adreson barrierat për realizim të buxhetit në nivel të planifikuar. Aty ku supozimet e buxhetit fillestar janë të pasakta, kjo duhet të reflektohet plotësisht në pozitën e buxhetit final.

3.3 Prokurimi

Rregullat e Prokurimit synojnë të sigurojnë se fondet publike përdoren në mënyrë transparente dhe efikase për të arritur vlerën për para. Korniza ligjore përcakton qartë të drejtat, detyrat dhe përgjegjësitë e të gjitha palëve të përfshira në proceset e prokurimit. Kjo përfshin kërkesën për të ulur rrezikun e mos përfundimit të kontratave dhe të ekzekutimit të tyre të dobët. Kjo arrihet përmes zbatimit të një regjimi të ndëshkimeve në lidhje me performancën e dobët si dhe përmes sigurisë së ekzekutimit.

Rekomandimet

Çështja 8 - Dobësi sistematike në prokurim - Prioritet i lartë

E gjetura Nga rishikimi i kontratave, kemi identifikuar se disa kontrolle menaxheriale nuk janë zbatuar me konsistencë gjatë prokurimeve dhe kanë rezultuar me mangësi në vijim:

Në kontratën e nënshkruar "Furnizimi me pajisje elektronike (kompjuter dhe pjesë përcjellëse) vlera 10,751€, operatori fitues kishte ofertuar me çmime jo normalisht të ulëta për disa artikuj. Këto çmime kanë qenë përcaktues të fituesit të tenderit. Njësisia kërkuese kishte insistuar që të përmbushet pjesa e mbetur e kontratës sipas specifikafionit teknik (Switch 24+2 porte), por zyrtarët përgjegjës dhe operatori ekonomik nuk kishin treguar gatishmëri që kontrata të përmbushet;

Tek kontrata në vlerë prej 49,970€ për "Ndërtimin me elemente betoni të rrugëve në fshatin Lubiqevë" të Prizrenit, komisioni për vlerësim ka eliminuar operatorin me çmim më të lirë se fituesi për 4,356 €. Arsyeja e eliminimit ishte se operatorët nuk mund të shpërblehen në të njëjtën periudhë me më shumë se një kontratë.

Tek kontrata me vlerë prej 196,013€ "Ndërtimin e objektit të shkollës fillore "Bajram Curri" të Hasit, operatori fitues kishte ofertuar për pozicionet për instalime elektrike matjet me çmim zero (0). Sipas interpretimit të KRPP-së, nëse Operatori Ekonomik ofron çmimin "0.00" në një nga pozicionet, tenderi duhet të refuzohet ngase në "Përshkrimin e çmimeve" kërkohet të vendoset çmimi në vlerë të caktuar për secilin artikull/pozicion të kërkuar në specifikimin teknik.

Në dosjen e tenderit furnizimi "Karburant për vetura" ishte specifikuar qartë se në Premium duhet të përfshihet (transporti, shpenzimet administrative etj). Në këtë proces kishte ankesë në OSHP me arsyetimin se fituesi i kontratës kishte ofruar çmim jo normalisht të ulët prej 0.0001€ për premium. Gjatë implementimit të kontratës OE nuk i ishte përmbajtur kushteve dhe në faturë ka përfshirë të gjitha shpenzimet në çmimin kushtues duke i shtuar premiumin;

Kontrata " Furnizim me kombibus për nevojat e shërbimit të dializës në QKMF" në vlerë 40,750€, i është shkëputur operatorit ekonomik për vonesa të konsiderueshme në realizimin e liferimit të Automjetit. Komuna nuk kishte paraparë në dosjen e tenderit sigurimin e ekzekutimit në rast të dështimit të liferimit nga operatori ekonomik;

Për "Vendosjen e rrethojave në Zyrën e Gjendjes Civile" në Zymë dhe Reçan, kontrata ishte nënshkruar në shumë prej 9,291€, ndërsa zotimi i mjeteve ishte i siguar vetëm për 2,000€;

Kontrata " Për dekorimin e qytetit," ishte nënshkruar në shumë prej 28,610€, ndërsa zotimi i mjeteve ishte i siguar vetëm për 10,000€;

Vlera e planifikuar "Hartimi i projekteve për objekte shkollore" ishte 46,510€, ndërsa Komuna për të realizuar këto projekte kishte zhvilluar gjashtë procedura me kuotim të çmimeve.

Komuna ka nënshkruar një aneks kontratë në vlerë 52,000€, duke u bazuar në kontratën bazë " Ndërtimi i shtëpisë së kulturës në Zhur" e nënshkruar me datën 22.12.2010. Sipas organit mbikëqyrës deri me datën 18.12.2012, ishin kryer të gjitha pagesat ndaj operatorit ekonomik, ende pa përfunduar punimet. Punimet nuk janë përfunduar për arsye se operatori ekonomik kishte pretenduar se ka kryer punë shtesë, pikërisht për vlerën që i është dhënë përmes aneks kontratës. Analizat e bëra nga ne konstatojnë se janë kryer punime jashtë kontratës bazë, qysh në vitin 2012, dhe se asamblesë Komunale i është kërkuar që me rishikim të buxhetit të ndaj mjete për përfundimin e disa pozicioneve që kishin përfunduar më herët.

Rreziku

Lidhja e kontratave me OE ende pa u siguruar fondet e nevojshme rrit rrezikun që obligimet e parapara me kontratë të mos kryhen dhe të vendos Komunën para ndëshkimeve të mundshme financiare dhe hapjen e kontesteve ligjore. Vendosja e çmimit jo normalisht të ulët dhe me vlera zero për artikujt e përmendur, mund të ketë qenë përcaktuese për dhënien e kontratës, duke rrezikuar eliminimin nga konkurrenca operatorëve tjerë me çmime normale të tregut. Mos ndjekja e procedurave të duhura të prokurimit dhe udhëzuesve përkatës, do të rezultojë me pagesa potencialisht të parregullta dhe me humbje financiare për Komunën. Fakti që Komuna në disa kontrata nuk është furnizuar me artikuj me çmime 0 apo jo normalisht të ultë, shpie në rrezikun potencial për marrëveshje të fshehta në mes Komunës dhe operatorëve të kontraktuar.

Rekomandimi 9

Kryetari duhet të inicioj një shqyrtim të hollësishëm të të gjitha rasteve të përmendura më lartë për të analizuar pse kërkesat ligjore dhe rregullat e prokurimit nuk janë zbatuar, dhe pas shqyrtimit të rasteve, të merren masat e duhura. Gjithashtu, duhet vlerësuar pse kontrollet e çertifikimit kanë dështuar në parandalimin e pagesave të parregullta, siç ishte rasti me pagesat e derivateve.

3.4 Shpenzimet jo përmes prokurimi

Shpenzimet jo përmes prokurimit janë shpenzimet për të cilat nuk aplikohen procedurat e prokurimit. Ato kanë të bëjnë me komunalitë, shpenzimet e udhëtimit dhe pagesat me bashkëfinancim.

Rekomandimet

Çështja 9 - Pagesat pa bazë të qartë ligjore - Prioritet i lartë

Rreziku Pagesat e testuara në vlerë prej 1,400€, të komisioneve të ndryshme të themeluara me vendime të Kryetarit të Komunës nuk janë të rregullta, sepse shumica e anëtarëve që ishin përzgjedhur në borde ose komisione, janë zyrtarë (drejtor të departamenteve) në Komunë, dhe se takimet janë mbajtur gjatë orarit të punës. Pagesat për pjesëmarrje në borde dhe komisione janë në kundërshtim me nenin 80 të LMFPP.

Pagesa në vlerë 4,994€, për "Ti bërë dhe dorëzuar rezultatet e analizave të pjellshmërisë së tokës" ishte kryer pa pranuar dëshmi për realizimin e shërbimeve nga operatori.

Komuna përmes kontratës së saj "Rrënimin e objekteve të ndërtuara pa leje në territorin e Komunës së Prizrenit" ka kryer shërbime për Agjencinë e pyjeve në Prizren në vlerë 1,100€, për konfiskimin e druve. Komuna nuk kishte ndonjë marrëveshje bashkëpunimi me agjencinë pyjore për kryerjen e këtyre shërbimeve. Po ashtu, kishte mospërputhje në sasinë e konfiskuar të druve në mes të dy procesverbaleve.

Rreziku Kompensimet shtesë të zyrtarëve për kryerjen e shërbimeve gjatë orarit të punës, që shërbejnë në një komision, bord, apo autoritet tjetër publik nuk janë në pajtim me rregullat e shpenzimeve. Pagesa të pa mbështetura me dëshmi për realizimin e punimeve apo shërbimeve, mund të rezultojë me humbje financiare për Komunën dhe potencialisht mund të konsiderohen pagesa të parregullta.

Rekomandimi 10 Kryetari duhet të kryej një rishikim të Kompensimeve/pagesave për komisione si dhe marrëveshjeve me institucionet tjera në mënyrë që të vërtetohet arsyeshmëria e tyre dhe të jetë në harmoni me ligjet e aplikueshme për të shmangur pagesat e pa arsyeshme.

Çështja 10 - Pagesat pa procedura të prokurimit - Prioritet i lartë

E gjetura Kontrata për transmetimin e spotit reklamues në televizion në shumë vjetore 3,600€, është nënshkruar nga drejtori i administratës, duke mos zhvilluar procedura të prokurimit;

Në bazë të vendimit të dt. 6.11.2015, një OJQ "AZHR-JUG" i është paguar shuma prej 9,863€, si mbështetje financiare për organizimin e konferencës ndërkombëtare me gazetarë dhe shoqërinë civile për promovimin e turizmit. Pagesa ishte bërë nga kategoria e mallrave dhe shërbimeve, ndërsa asnjë element nuk përfaqësonte kushtin që pagesa të bëhej nga kjo kategori.

Komuna shfrytëzon kartelat mbushëse si formë e sigurimit të shërbimeve të telefonisë mobile. Shpenzimet e këtyre mbushjeve gjatë vitit 2015 ishin 44,349€. Komuna nuk kishte një kontratë të vetme për marrjen e shërbimeve të telefonisë mobile.

Rreziku Mos zhvillimi i procedurave të prokurimit ka shkaktuar kosto të panevojshme për Komunën. Po ashtu, pagesat nga kategoritë jo të duhura të shpenzimeve shkaktojnë mos arritje e objektivave të planifikuara nga kategoria e mallrave si dhe pasqyrim të gabuar të shpenzimeve në PVF. Sigurimi i shërbimeve telefonisë mobile në forma të ndara mund t'i kushtoj Komunës shpenzime shumë më të larta sesa shpenzimet reale.

Rekomandimi 11 Kryetari duhet të siguroj një rishikim të rasteve të identifikuar për të gjetur shkaqet e ndodhjes dhe të marrë masat e duhura për evitimin e tyre në të ardhmen. Kryetari duhet të konsiderojë mundësinë e kontraktimit të një pako të vetme të shërbimeve të telefonisë mobile. Kjo do të siguronte çmime më të volitshme dhe do të ulte koston e shërbimeve telefonike.

3.4.1 Kompensimet (pagat dhe mëditjet)

Komuna për vitin 2015 për këtë kategori kishte planifikuar një shumë prej 18,281,955€, ndërsa ka shpenzuar 18,258,306€. Pagat dhe Mëditjet paguhen përmes një sistemi të centralizuar. Kontrollat kyçe duhet të konfirmojnë saktësinë dhe plotësinë e pagesave si aprovimi dhe futja në listë të pagave të punonjësve të rinj, verifikimi i numrit të lejuar dhe kontrollat tjera shoqëruese nga Ministria e Financave dhe aprovimi i buxhetit për paga dhe mëditje nga asambleja Komunale.

Rekomandimet

Çështja 11 - Kontratat për shërbime të veçanta - Prioritet i Lartë

E gjetura Menaxhmenti nuk i ka zbatuar kontrollet e duhura lidhur me politikat e rekrutimit, kompensimeve dhe kompletimin e dosjeve, për të siguruar se veprohet në pajtim me kërkesat e ligjit dhe rregulloret aktuale.

Në drejtorinë Komunale, ishin punësuar mbi 120 zyrtarë me kontratë për shërbime të veçanta, prej të cilëve 12 zyrtarë në drejtorinë e urbanizmit me kohë zgjatje me shumë se gjashtë muaj;

Ndërsa në drejtorinë arsimit, në pesë raste kemi vërejtur se janë paguar nga dy deri tre muaj pa kontratë pune, si dhe tri raste ka ndryshime ndërmjet shumës së pagës në kontratë dhe pagesës së pagës mujore;

Në dy raste të punësuarit kishin kontratë valide, por prej muajit shkurt deri në qershor, përkatësisht pesë (5) muaj nuk janë kompensuar fare ;

Pagesat për kompensime për mbajtjen e mësimin jo formal të mësimdhënësve, stafit menaxhues dhe ndihmës, nuk ishin bërë sipas përqindjeve apo tarifave të përcaktuara me rregulloren për mbledhjen dhe shpenzimin e të hyrave vetjake dhe;

Dëshmitë për vitet e përvojës së punës të stafit mësimdhënës në drejtorinë e Arsimit nuk ishin të pasqyruara në një vendim të vërtetuar nga zyrtarët e autorizuar të personelit, si bazë për pagesat e përvojës së punës.

Rreziku Nënshkrimi i kontratave për shërbime dhe rekrutimi duke anashkaluar procedurat e hapura të konkursit, është jo transparent dhe diskriminues ndaj kandidatëve konkurrent. Pagesat të punonjësve jo në harmoni me kontratën dhe dëshmitë e punës, shpie në rrezikun e pagesave të parregullta dhe hapjen e kontesteve gjyqësore. Kompensimi pa kontratë dhe dëshmi mbështetëse për përvojën e punës rrit rrezikun e mbi pagesave në paga.

Rekomandimi 12 Kryetari duhet të siguroj që kontratat të nënshkruhen mbi bazën e kriterëve të qarta në mënyrë që procesi të jetë transparent dhe konkurrues dhe të sigurohen paraprakisht kontratat e punës. Kontratat duhet të specifikojnë saktë shumën mujore dhe pagesat e pagave të jenë në harmoni me kontratat. Zyrtarët e personelit duhet të kompletojnë dëshmitë për përvojën e punës për të krijuar bazë ligjore për ekzekutimin e shtesës në bazë të përvojës. Kompensimi për mbajtjen e mësimin jo formal të bëhet në përputhje me rregulloren.

3.4.2 Subvencionet dhe Transferet

Subvencionet janë kategori e shpenzimeve që jepen nga Komuna pa kthim të drejtpërdrejt ndaj përfituesve të caktuar të rregulluar me rregullore Komunale. Ato kryesisht u ndahen entiteteve publike dhe jo publike dhe personave fizik në nevojë. Kontrollat e zbatuara nga Komuna përcaktohen me rregulloren e brendshme dhe udhëzimet e përgjithshme të shpenzimit të parasë publike.

Buxheti për kategorinë subvencione dhe transfere për vitin 2015, ishte prej 580,979€ Një vlerë e konsiderueshme e mjetëve nga kategoritë tjera ishte shpenzuar për subvencione, kurse nga kjo kategori ishin shpenzuar 334,608€, apo 58% e buxhetit.

Rekomandimet

Çështja 12 - Monitorim i dobët dhe mungesa e raportimeve financiare - Prioritet i mesëm

E gjetura Drejtoria e Arsimit për organizimin e aktiviteteve në kuadër të javës “Remzi Ademaj” për pagesat e kryera në vlerë 9,940€ dhe 6,950€, nuk posedon në masë të mjaftueshme raporte financiare dhe dëshmi relevante nga përfituesit që të konfirmoj se subvencionet kanë arritur qëllimet e parapara.

Pagesa 4,170€ nga kategoria e subvencioneve për blerjen dhe shpërndarjen e dhuratave për festat e Vitit të Ri për zyrtarët e Komunës nuk ishte në harmoni me nenin 1 të Rregullores për ndarjen e subvencioneve të aprovuar nga Komuna. Po ashtu, kjo është në kundërshtim me ligjin e buxhetit sipas të cilit dhuratat janë të ndaluara.

Tek pagesa e kryer në emër të shërbimeve për përfituesin - këshillin e veprimt rinor (KVR) në vlerë 1500€, nuk kemi gjetur ndonjë dëshmi ku shihet se komisioni pas përfundimit të manifestimit ka përgatitur raport se të gjitha shërbimet janë kryer në harmoni me specifikacionin e ofruar për qëllimin e ndarjes së këtij subvencioni.

Rreziku Mungesa e raporteve për arsyeshmërinë e shpenzimeve, nuk ofron sigurinë e duhur se fondet e dhëna janë shfrytëzuar sipas projekt propozimeve dhe qëllimit të ndarjes së subvencioneve. Mos zbatimi i kritereve dhe rregullave financiare nuk ofron siguri se paraja publike është duke u shpenzuar në mënyrën më të mirë.

Rekomandimi 13 Kryetari duhet të rishikojë rastet e identifikuar për të siguruar që kontrollat në këtë fushë janë aplikuar sipas kërkesave, për të siguruar që mjetet janë përdorur për qëllimin e planifikuar dhe në pajtim me rregulloret.

3.5 Të Hyrat (përfshirë të hyrat vetjake)

Të hyrat e planifikuara për vitin 2015 ishin 8,275,080€, ndërkaq ishin realizuar 5,279,973€, apo shprehur në përqindje rreth 64% e buxhetit të planifikuar. Prej tyre 4,855,223€ janë mbledhur nga Komuna, ndërsa 558,284€ janë të hyra nga gjocat e trafikut, gjykatat dhe Agjencia pyjore. Komuna ende nuk ka të vendosur kontrolle të brendshme që kanë të bëjnë me mbledhjen dhe raportimin e të hyrave, përfshirë agregimin e tyre në PVF. Po ashtu, ekziston nevoja për përmirësim të proceseve dhe procedurave për ta mbështetur saktësinë dhe plotësinë e mbledhjes së hyrave.

Rekomandimet

Çështja 13 - Mangësi në raportim, planifikim dhe faturim të të hyrave - Prioritet i Lartë

E gjetura Në Drejtoritë Komunale të dhënat manuale ekzistuese në shumë raste nuk menaxhohen në mënyrë adekuate. Në këto drejtori, të dhënat kontabël, duke përfshirë saldot mujore, nuk janë të harmonizuara me zyrtarin e të hyrave në zyrën qendrore të financave

Gjatë vitit 2015 ishin inkasuar të hyra nga tatimi në pronë për këtë vit dhe vitet e mëhershme 1,886,884€, kurse faturimi vetëm për këtë vit ishte 2,172,349€. Komuna nuk ka aplikuar ndonjë qasje pro aktive për mbledhjen e tatimit në pronë.

Rreziku Mungesa e shënimeve të plota mund të sjellë në situata që gabimet eventuale të mos zbulohen me kohë. Po ashtu, mungesa e kontrolleve efektive në menaxhimin e të hyrave vetjake do të vazhdojë të rezultojë me shkallë të ulët të inkasimit të tyre. Si pasojë, Komuna do të ballafaqohet me mundësi të reduktuara për realizimin e objektivave në ofrimin e shërbimeve dhe në investimet kapitale të financuara nga të hyrat vetjake.

Rekomandimi 14 Kryetari i Komunës duhet të siguroj një proces të harmonizimeve të rregullta mujore ndërmjet drejtorive Komunale dhe administratës së financave, si dhe të vendos kontrolle të qëndrueshme që sigurojnë një planifikim të mirëfilltë dhe inkasim efektiv të të hyrave vetjake të Komunës.

Çështja 14 - Të hyrat nga sektori i mbeturinave - Prioritet i lartë

E gjetura Bazuar në rregulloren mbi menaxhimin e mbeturinave, Komuna ka marrë përsipër faturimin dhe inkasimin. Gjatë këtij, viti faturimet ishin 1,812,759€, kurse inkasimi 601,094€ apo 33,2%. Për t'i kryer këto shërbime të grumbullimit të mbeturinave në vende urbane dhe rurale, Komuna kishte kontraktuar tri (3) kompani. Shuma e paguar këtyre kompanive gjatë vitit 2015 ishte 1,199,538€, edhe pse njëra nga këto kompani kishte borxhe të mëhershme ndaj Komunës. Një ndër objektivat e kësaj rregullore është krijimi i një sistemi të qëndrueshëm financiar i cili nuk ishte arritur.

Për menaxhimin e të dhënave të konsumatorëve të shërbimeve për grumbullimin e mbeturinave, Komuna përdorë një program softuerik por ky program nuk gjeneron sipas nevojës së Komunës pasqyra të azhurnuara financiare si ditore, javore, mujore.

Rreziku Marrja përsipër e menaxhimit të faturimit të mbeturinave pa analiza të mirëfillta të inkasimit, shpie drejt rrezikut që niveli i borxheve ndaj Komunës të rritet edhe më tutje. Mos gjenerimi i pasqyrave të ndryshme nga programi softuerik, mund të ndikoj në hartimin e politikave të menaxhmentit, informimin me kohë rreth inkasimit dhe vendimmarrjen e menaxhmentit.

Rekomandimi 15 Kryetari duhet të sigurojë se do të kryhen analiza të mirëfillta të mos inkasimit të të hyrave nga menaxhimi i mbeturinave në mënyrë që të arrihen objektivat e Komunës në krijimin e sistemit të qëndrueshëm financiar. Po ashtu, të merret në konsideratë që paraprakisht të bëhen barazimet me OE dhe të mos kryhen pagesat ndaj atyre që kanë borxhe ndaj Komunës.

Çështja 15 - Dobësi në kontratat e koncesioneve dhe qiradhënies - Prioritet i lartë

E gjetura

Komuna kishte tri kontrata me "IS-Compani" për shfrytëzimin e hapësirës të pronës Komunale për tregje. Në fund të vitit borxhi i pa paguar nga kjo kompani ishte 171,500€. Komuna kishte kërkuar që qiramarrësi të paguajë borxhin paraprak për të vazhduar shfrytëzimin e pronës Komunale, por një gjë e tillë nuk kishte ndodhur ndërsa kompania vazhdon shfrytëzimin e pronës edhe pse kontratat për shfrytëzim e kësaj prone vetëm kishin skaduar qysh prej 01.08 2013. Për më tepër ky qiramarrës është shpërblyer nga Komuna me një kontratë për grumbullimin dhe menaxhimin e mbeturinave në vlerë vjetore prej 141,523€.

Qiramarrësi "Alcom Construction" ka kontratë me Komunën për shfrytëzimin e pronës Komunale me koncesion. Obligimi i kompanisë në fund të vitit 2015 ishte në vlerë prej 14,580€, ndërsa inkasimi ishte zero (0); si dhe

Qiramarrësi "Fatoni-AU" për shfrytëzimin e hapësirës së tregut "Bajram Curri" i kishte mbetur borxh Komunës shumen prej 96,386€.

Gjatë vitit 2015, Komuna kishte nënshkruar kontrata me 21 shfrytëzues të hapësirave publike, edhe pse këta përfitues nuk kishin kryer obligimet e viteve paraprake, ku borxhi i tyre arrin vlerën prej 25,762€ .

Një operator ka nënshkruar kontratën me Komunën me datën 29.06.2014, për vendosjen e reklamave në prona publike me shumë vjetore 1,200€, dhe nuk ishte ngarkuar me borxh deri në përfundimin e vitit 2015.

Rreziku

Vetëm nga rastet e përmendura më lartë del se ekziston një shumë e lartë e borxheve të pa mbledhura nga qiramarrësit. Ky fakt shpalos dobësi serioze në zbatimin e kontrolleve të Komunës për pronat e dhëna me qira. Dobësitë e identifikuar në menaxhimin e kontratave të koncesioneve dhe qiradhënies rezultojnë me humbje të konsiderueshme financiare për Komunën dhe reduktojnë aftësinë e Komunës për financimin e projekteve nga burimet vetjake.

Rekomandimi 16 Kryetari duhet të shqyrtoj arsyet e gjendjes ekzistuese dhe të vendos masat e duhura që brenda një periudhe të arsyeshme të inkasoj të gjitha borxhet e papambetura, ose në të kundërtën, të ndaloj shfrytëzimin e pronave publike pronarëve, të cilët nuk i kanë kryer obligimet ndaj Komunës.

Çështja 16 - Fituesi i ofertës për shfrytëzimin e lokaleve afariste me çmim me të ulët - Prioritet i mesëm

- E gjetura** Në pesë raste të testuara për dhënien në shfrytëzim të lokaleve afariste përmes ankandit publik, ofertuesit me çmime më të larta janë tërhequr nga ankandi pas hapjes së ofertave. Një veprim i tillë është në kundërshtim me Rregulloren Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr.23/2013, për Përcaktimin e Procedurave të Dhënies në Shfrytëzim dhe Këmbimit të Pronave të paluajtshme të Komunës ku në bazë të nenit 8 ofertuesi mund të tërhiqet tri ditë para mbajtjes së ankandit. Komuna nuk kishte vendosur ndonjë masë ndëshkuese për ofertuesit që janë tërhequr pas afateve të parapara me këtë rregullore.
- Rreziku** Tërheqja e ofertuesve pas hapjes së ankandit shton rrezikun e mos arritjes së vlerës për para. Praktika të tilla e dëmtojnë reputacionin e Komunës dhe humbin besimin e ofertuesve potencial në një proces të drejtë dhe transparent të ankandit publik.
- Rekomandimi 17** Kryetari duhet të siguroj që me rastin e shpalljes së ankandëve publike, pjesëmarrësit paraprakisht të kushtëzohen më sanksione nëse tërhiqen pas hapjes së ankandit publik dhe të respektoj Rregulloren për dhënien në shfrytëzim të hapësirave publike përmes ankandit publik.

3.6 Pasuritë dhe detyrimet

3.6.1 Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale

Menaxhimi i pasurisë është një pjesë e rëndësishme e menaxhimit financiar dhe kontrollit në sektorin publik. Një menaxhim i mirë i pasurive kërkon që Komuna të ketë një pamje të plotësisë së pasurive, procedura të kontrollit dhe menaxhimit të tyre dhe të azhurnojë vazhdimisht ndryshimet në regjistrat e saj.

Të gjitha çështjet domethënëse rreth pasurisë janë trajtuar në seksionin 1.3 Rreziqet domethënëse për Pasqyrat Vjetore Financiare. Vlera neto e pasurive të Komunës mbi 1000 Euro në vitin 2015 ishte 471,500,737€ dhe është shpalosur në PVF. Me gjithë përpjekjet e bëra nga Komuna, edhe pasuria e përfituar gjatë këtij viti nuk është reflektuar plotësisht në regjistrin kontabël.

Rekomandimet

Çështja 17 - Mos regjistrim dhe mirëmbajtje të pasurisë- Prioritet i lartë

E gjetura Sistemi i regjistrimit të E-pasuria ende nuk është në funksion. Komuna ende nuk e ka të caktuar një zyrtar të pranimit/logjistikës dhe nuk ka arritur të regjistrojë të gjitha pasuritë e përfituara gjatë vitit 2015. Në mungesë të zyrtarit të pranimit komisionet për inventarizim dhe vlerësim të pasurisë kanë konstatuar se jo të gjitha pasuritë kanë të bashkëngjitur numrin identifikues. Më tej, pasuria që është nxjerrë jashtë përdorimit si pasojë e vjetërsisë apo dëmtimit, ende nuk janë hequr nga regjistri i pasurive.

Rreziku Mungesa e zyrtarit të pranimit dhe menaxhimi i dobët i regjistrave të pasurive mund të rezultojë në humbjen apo përvetësimin e pasurive dhe vështirëson identifikimin e pasurive për të konfirmuar ekzistencën e tyre.

Rekomandimi 18 Kryetari duhet të rishikojë pse pasuritë e identifikuara nuk janë regjistruar në sistemin E-pasuria, dhe të adresojë dobësitë që kanë të bëjnë me azhurnimin e vazhdueshëm të regjistrit të pasurisë. Kërkesat në lidhje me regjistrimin dhe mirëmbajtjen e tyre duhet të aplikohen në tërësi.

3.6.2 Trajtimi i të arkëtueshmeve

Komuna nuk ka arritur t'i arkëtoj të gjitha borxhet për të cilat ka ofruar shërbime. Struktura e llogarive të arkëtueshme përbëhet kryesisht nga: Tatimi në pronë, të hyrat nga tregjet, qiratë nga lokalet, taksat e aktivitetit të biznesit, si dhe shërbimet për mbledhje të mbeturinave. Mungesa e politikave adekuate dhe masave konkrete për mbledhjen e të hyrave, ka rezultuar me nivele të larta të llogarive të arkëtueshme. Megjithatë, vlen të theksohet se ligji për faljen e borxheve mund të ketë ndikuar në rënien e normës së inkasimit të borxheve të mbetura nga vite të e kaluara.

Rekomandimet

Çështja 18 - Mungesa e masave konkrete për mbledhjen e borxheve - Prioritet i lartë

E gjetura Borxhet totale ndaj Komunës, në fund të vitit 2015 ishin 14,013,000€ pa ndonjë ndryshim të theksuar nga viti i kaluar. Borxhi kryesor mbetet inkasimi i tatimit në pronë në vlerë 6,290,629€, pastaj taksat nga veprimtaritë e biznesit 5,422,000€, nga dhënia me qira e tregjeve 409,452€, si dhe tarifatat tjera prej 670,919€. Vlen të theksohet se gjatë këtij viti llogaritë e arkëtueshme nga shërbimet e mbledhjes së mbeturinave janë ngritur në nivel shqetësues, 1,220,000€.

Rreziku Mungesa e masave konkrete për të inkasuar llogaritë e arkëtueshme, mund të rezultojë me rritjen e këtyre llogarive, dhe rrjedhimisht edhe me humbje financiare për Komunën. Gjithashtu, kjo redukton edhe fleksibilitetin e Komunës ndaj shpenzimeve të planifikuara që financohen nga të hyrat vetjake.

Rekomandimi 19 Kryetari të shqyrtojë ngritjen e një grupi pune të veçantë për shqyrtimin e realizimit të inkasimit të borxheve, në veçanti rritjen enorme brenda një viti të llogarive të arkëtueshme nga shërbimet për mbledhje të mbeturinave. Gjithashtu, të bëjë një analizë në mënyrë që të nxjerr shkaktarët e dështimit të bizneseve në pagesën e borxheve, si dhe të gjitha mjetet në dispozicion të shfrytëzohen, përfshirë edhe veprimet ligjore.

3.6.3 Trajtimi i borxheve

Pasqyra e detyrimeve të papaguara ndaj furnitorëve në fund të vitit 2015 ishte 2,026,639 €. Këto detyrime janë bartur për t'u paguar në vitin 2016. Në Komunë ekziston një trend i borxheve vit pas viti, që reflekton menaxhim jo të duhur të tyre. Është i pakuptueshëm fakti se në fund të vitit kishte obligime në kategorinë e mallrave dhe shërbimeve përderisa shkalla e shpenzimit të buxhetit në këtë kategori ishte vetëm 78%. Si rezultat i kontrolleve të brendshme të pamjaftueshme dhe pjesërisht çështjes së prioritizimit të pagesave, ka ndikuar që faturat e pa paguara janë të muajve të hershëm, dhe jo të paguara në afatin ligjor.

Rekomandimet

Çështja 19 - Niveli i lartë i obligimeve dhe rritja e detyrimeve kontingjente - Prioritet i lartë

E gjetura Komuna ka arritur të zvogëlojë obligimet e papaguara nga 2,234,878€, sa ishin në vitin e kaluar, në 2,026,689€ deri në fund të vitit 2015. Mirëpo, këto obligime kanë mundur të mbulohen nga të hyrat sepse një pjesë e konsiderueshme e THV në vlerë 1,524,456€, ishte bartur për shpenzim për vitin 2016.

Në Komunë mungon një sistem i evidentimit dhe menaxhimit të faturave të pranuar nga operatorët ekonomik – nga pranimi dhe deri të pagesa e tyre dhe kjo shkakton vështirësi në menaxhimin e tyre. Në PVF të vitit 2015, në disa raste të testuara, si obligime të pa paguara ishin prezantuar edhe pro faturat.

Pavarësisht këtij fakti, Komuna përballet edhe me detyrime kontingjente në vlerë 782,000€. Këto obligime të papaguara dhe detyrimet kontingjente ngarkojnë drejtpërsëdrejti buxhetin e vitit 2015, siç është rasti i disa pagesave direkte nga Thesari në vlerë prej 261,329€, në bazë të vendimeve gjyqësore.

Rreziku Niveli i lartë i obligimeve të papaguara dhe obligimeve kontingjente, shton rrezikun që buxheti të jetë subjekt i ekzekutimeve direkte nga MF dhe vendimeve gjyqësore. Fakti që Komuna ka rreth 2.8 milionë detyrime potenciale, mund të rrezikoj seriozisht ekuilibrin buxhetor dhe të sjellë Komunën në një situatë tejte të vështirë financiare.

Rekomandimi 20 Kryetari duhet të shqyrtoj në mënyrë kritike gjendjen e detyrimeve të papaguara, për të përcaktuar masat e nevojshme për adresimin e çështjeve të identifikuar, dhe pagesat të bëhen në kuadër të limiteve kohore të përcaktuara me rregullat financiare. Për trajtimin e detyrimeve kontingjente në koordinim me Përfaqësuesin Ligjor të Komunës, duhet të ndërmerret një rishikim të gjendjes së detyrimeve, për të përcaktuar prioritetin e pagesave, për të evituar rrethanat të cilat mund shkaktojnë pagesën e tyre drejtpërdrejt nga MF apo edhe sipas vendimeve gjyqësore.

Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit

Përgjegjësitë e Auditorit dhe të atyre të ngarkuar me qeverisje janë dhënë në hollësi në Opinionin e përcaktuar në kapitullin 1.2 të këtij raporti.

Derisa rezultat kyç i punës sonë është opinionin e auditimit, ky raport pasqyron tërësinë e punës sonë me fokus të veçantë edhe në Çështjet e Qeverisjes përfshirë Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin. Kjo e fundit mbështetet në programin tonë të gjerë të auditimit të pajtueshmërisë të bazuar në rrezik.

Përmbledhja e përgjithshme ka për qëllim t'i nxjerrë në pah gjetjet kryesore të auditimit dhe veprimet kyçe për të cilat Kryetari duhet të sigurojë se janë ndërmarrë për t'i adresuar dobësitë e identifikuar të menaxhimit/të kontrollit.

Raporti i detajuar ofron një përmbledhje të gjerë të të gjeturave tona të auditimit me theks të veçantë në përcaktimin e shkakut të të gjeturave të auditimit dhe në dhënien e rekomandimeve të përshtatshme për t'i adresuar ato. Për të qenë më i plotë, ne kemi përfshirë çështjet e identifikuar gjatë auditimit të ndërmjetëm aty ku ato kanë mbetur relevante. Të gjeturat tona janë definuar si:

Të prioritetit të lartë - Çështjet të cilat nëse nuk adresohen mund të rezultojnë në dobësi materiale në kontrollin e brendshëm dhe ku veprimi i marrë do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme; dhe

Të prioritetit të mesëm - Çështje të cilat mund të mos rezultojnë në dobësi materiale, por ku veprimi i marrë gjithashtu do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme.

Procedurat tona kanë përfshirë rishikimin e kontrolleve të brendshme, të sistemeve të kontabilitetit, teste të ndërlidhura substanciale si dhe aranzhimet e ndërlidhura të qeverisjes deri në atë masë sa që konsiderohet e nevojshme për kryerjen efektive të auditimit. Të gjeturat e auditimit nuk duhet të konsiderohen sikur përfaqësojnë një pasqyrë gjithëpërfshirëse të të gjitha dobësive që mund të ekzistojnë, apo edhe të gjitha përmirësimeve që mund të bëhen në sistemet dhe procedurat që kanë operuar.

Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinionëve të aplikuara nga ZAP

(e shkëputur nga ISSAI 200)

Forma e opinionit

147. Auditori duhet të japë një **opinion të pa-modifikuar** nëse arrin në përfundimin se pasqyrat financiare janë përgatitur, në të gjitha aspektet materiale, në pajtim me kornizën e zbatueshme financiare.

Nëse auditori, bazuar mbi dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë keqdeklarime materiale ose nuk arrin të marrë dëshmi të mjaftueshme auditimi për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale, atëherë ai duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit sipas pjesës që flet për 'Përcaktimin e llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit'.

148. Nëse pasqyrat financiare të përgatitura sipas kërkesave të një kornize për prezantim të drejtë nuk arrijnë të japin një paraqitje të drejtë, auditori duhet të diskutojë çështjen me menaxhmentin dhe, varësisht nga kërkesat e kornizës së zbatueshme për raportim financiar dhe nga mënyra se si zgjidhet çështja, të përcaktojë nëse është e nevojshme të modifikojë opinionin e auditimit.

Modifikimet që i bëhen opinionit në raportin e auditorit

151. Auditori duhet të modifikojë opinion në raportin e auditorit në rast se, duke u bazuar në dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë gabime materiale, ose në qoftë se auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale. Auditorët mund të japin tre lloje opinionesh të modifikuara: opinion të kualifikuar, opinion të kundërt dhe mohim të opinionit.

Përcaktimi i llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit

152. Vendimi se cili lloj i opinionit të modifikuar është i përshtatshëm varet nga:

- Natyra e çështjes që i jep shkas modifikimit – d.m.th nëse pasqyrat financiare përmbajnë keqdeklarime materiale ose, në rast se ishte e pamundur për të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, mund të përmbajnë keqdeklarime materiale; dhe
- Gjykimi i auditorit rreth përhapjes së efekteve ose efekteve të mundshme që çështja ka në pasqyrat financiare.

153. Auditori duhet të japë një **opinion të kualifikuar nëse**: (1) pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë materiale por nuk janë përhapur në pasqyrat financiare, ose (2) nëse auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, por arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë materiale por jo të përhapura.

154. Auditori duhet të japë një **opinion të kundërt nëse**, pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë edhe materiale edhe të përhapura në pasqyrat financiare.

155. Auditori duhet japë **mohim të opinionit nëse**, pasi nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, auditori arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë edhe materiale edhe të përhapura. Nëse, pas pranimit të angazhimit, auditori bëhet i vetëdijshëm se menaxhmenti ka imponuar një kufizim të fushëveprimit të auditimit, për të cilin auditori konsideron se mund të rezultojë në nevojën për të shprehur një opinion të kualifikuar ose mohim opinionit mbi pasqyrat financiare, auditori duhet të kërkojë nga menaxhmenti ta heqë atë kufizimin.

Nëse auditori jep një opinion të modifikuar, ai duhet të modifikojë edhe titullin për të korresponduar me llojin e opinionit i shprehur. ISSAI 1705 jep udhëzime shtesë rreth gjuhës specifike që duhet përdorur kur jepet një opinion dhe për të përshkruar përgjegjësinë e auditorit. Ajo gjithashtu përfshin shembuj ilustrues të raporteve.

Paragrafët e Theksimit të Çështjes dhe paragrafët e Çështjeve të Tjera në raportin e auditorit

157. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për të tërhequr vëmendjen e përdoruesve në një çështje të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila është sa e rëndësishme aq edhe thelbësore që ata të kuptojnë pasqyrat financiare, por ka prova të mjaftueshme e të përshtatshme se çështja nuk përmban keqdeklarime materiale në pasqyrat financiare, auditori duhet të përfshijë një paragraf të Theksimit të Çështjes në raportin e tij. Paragrafët për Theksimin e Çështjes duhet t'i referohen vetëm informacionit të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare.

158. Një paragraf i Theksimit të Çështjes duhet:

- Të përfshihet menjëherë pas opinionit;
- Të ketë titullin 'Theksim i Çështjes' ose ndonjë titull tjetër të përshtatshëm;
- Të përmbajë një referencë të qartë ndaj çështjes që theksohet dhe të tregojë se në ç' pjesë të pasqyrave financiare mund të gjenden shpalosjet relevante që e përshkruajnë plotësisht çështjen;
- Të tregojë se opinionit i auditimit nuk është modifikuar për sa i përket çështjes të theksuar.

159. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për ta komunikuar një çështje, përveç atyre që janë paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila, në gjykimin e auditorit, është e rëndësishme për përdoruesit në mënyrë që ta kuptojnë auditimin, përgjegjësitë e auditorit apo raportin e auditimit, dhe me kusht që kjo nuk është e ndaluar me ligj ose rregullore, duhet të përpilohet një paragraf me titullin "Çështje Të Tjetra", apo ndonjë titull tjetër të përshtatshëm. Ky paragraf duhet të paraqitet menjëherë pas opinionit dhe pas çdo paragrafi të Theksimit të Çështjes.

Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak

Komponenta e Auditimit	Rekomandimet e dhëna	Rekomandimet plotësisht të adresuara	Rekomandimet pjesërisht të adresuara	Rekomandimet e pa adresuara
Rreziqet sinjifikante-në PVF	Rekomandimi 1 - Prioritet i lartë - Kryetari i Komunës duhet të iniciojë një analizë për arsyet për përsëritjen e gabimeve në paraqitjen e vlerave të pasurive në PVF dhe pamundësinë e Komunës për të ndërmarrë veprimet e nevojshme për adresimin e gabimeve. Veprimet e duhura shtesë nga ana e menaxhmentit janë që të gjitha pasuritë me vlerën mbi 1,000€ të regjistrohen fillimisht në regjistrin kontabël, dhe më pastaj, e njëjta shumë të prezantohet në PVF të vitit 2015. Ky proces duhet të jetë nën monitorim direkt nga ana e Kryetarit.			X
Pajtueshmëria me PVF dhe kërkesat tjera për raportim	Rekomandimi 2 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë që plani për hartimin e PVF-ve të vitit 2015 të adresojë të gjitha kërkesat e pajtueshmërisë. Kryetari duhet të siguroj se ekziston linja raportuese dhe stafi menaxhues është i përgjegjshëm me rastin e regjistrimit dhe klasifikimit të saktë të të gjitha shpenzimeve. Kjo kërkon monitorim të vazhdueshëm. Deklarata e bërë nga Kryetari dhe ZKF nuk duhet të dorëzohet, përveç nëse në të gjitha draft PVF janë zbatuar të gjitha kontrollet e nevojshme. Gjithashtu, Kryetari i Komunës duhet të siguroj se raporti vjetor i performancës do të publikohet dhe kërkesa statutore do të përmbushet.			X

Rekomandimet e vitit paraprak	Rekomandimi 3 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë që plani i veprimit për adresimin e rekomandimeve të mbetura të vitit 2014 dhe ato të vitit 2015, i rishikuar, të përcaktojë një afat të qartë kohor të implementimit. Ky plan duhet të përcaktoj edhe stafin përgjegjës, duke u fokusuar fillimisht në fushat të rëndësisë më të madhe.			X
Qeverisja e mirë Dobësi në Kontrolllet e Menaxhmentit të Lartë	Rekomandimi 4 - Kryetari i Komunës duhet të kryejë një rishikim për të përcaktuar formën e raportimit financiar cilësor tek menaxhmenti i lartë, për të siguruar një menaxhim efektiv të veprimtarisë, dhe të paraqesë një zgjidhje të përshtatshme deri më 1 tetor 2015.		Pjesërisht sepse gjatë takime dhe konkluzionet e takimeve nxirren në formë të shkruar por ende nuk analizohen shkaqet dhe mundësit eventuale të evetimit.	
Shmangie e procedurave të hapura të prokurimit	Rekomandimi 5 - Kryetari i Komunës duhet të analizojë arsyeshmërinë e një numri kaq të lartë të kuotimeve, me theks të veçantë në rastet kur për shpenzime të njëjta ekziston kontratë me procedurë të hapur. Kryetari duhet të forcojë kontrollet në planifikimin dhe realizimin e prokurimit duke siguruar që për shpenzimet e natyrës së njëjtë do të përdoren procedurat e hapura për të arritur vlerën më të lartë për parandë e paguar.			X
Planifikimi dhe realizimi i Buxhetit Mbvlerësimi i investimeve kapitale Ekzekutim i ulët i buxhetit	Rekomandimi 6 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë që janë ndërmarrë të gjitha veprimet që të gjitha shpenzimet planifohen në ndarjet adekuate të buxhetit dhe se ato nuk do të jenë subjekt i keqklasifikimit në PVF-të e vitit 2015. Rekomandimi 7 Kryetari i Komunës duhet ta bëjë një vlerësim sistematik të shkaqeve që kanë çuar në një		Ka perparim në disa fusha por edhe me tej duhet të vazhdohet	X

<p>Pagesa për bashkëfinancim</p>	<p>nivel të ulët të ekzekutimit të buxhetit dhe përsëritjes së situatës vit pas viti. Kryetari duhet të përcaktojë mënyra praktike për përmirësimin e planifikimit dhe ekzekutimit të buxhetit në periudhat e ardhëshme, dhe të vendosë një monitorim sistematik mbi ekzekutimin e buxhetit të planifikuar.</p> <p>Rekomandimi 8 Kryetari i Komunës duhet të vendosë kontrollet e duhura në përputhje me kërkesat ligjore për shpenzimin e parasë publike dhe se praktikrat e tilla të pagesave nuk duhet të përsëriten. Marrëveshjet e bashkëfinancimit duhet të reflektojnë marrëveshjet kontraktuale të cilat ofrojnë një monitorim efektiv nga Komuna dhe kjo duhet të aplikohet sa më shpejtë për të gjitha marrëveshjet e bashkëfinancimit.</p>		<p>sidomos të shfrytëzimit të donacioneve</p> <p>Pjesrisht pasi që gjatë mostrave të audituara në nuk kemi vërejtur ndonjë dobesi relevante gjatë bashkëfinancimit</p>	
<p>Të hyrat (përfshirë të hyrat vetjake Planifikimi dhe realizimi i të hyrave vetjake</p> <p>Lejet e ndërtimit</p>	<p>Rekomandimi 9 Kryetari i Komunës duhet të analizojë në mënyrë gjithëpërfshirëse ngecjen në zbatimin e rekomandimit për eliminimin e dobësive në menaxhimin e të hyrave vetjake. Një zgjidhje duhet të ofrohet dhe të vendosen kontrolle të qëndrueshme që sigurojnë një planifikim të mirëfillt dhe inkasim efektiv të të hyrave vetjake të Komunës.</p> <p>Rekomandimi 10 Kryetari duhet të sigurojë që numër i mjaftueshëm i stafit është i angazhuar në drejtorinë e urbanizmit dhe me kohë dhe kompetencë trajton të gjitha aplikacionet për leje ndërtimi. Kontrollet dhe monitorimi në këtë proces duhet të forcohen për të parandaluar ndërtimet pa leje dhe mbindërtimet, dhe nëse është e nevojshme, të aplikojë edhe ndëshkimet e parapara me ligj.</p>			<p>X</p> <p>X</p>

c) Dobësi në kontratat e koncesioneve dhe qiradhënies	Rekomandimi 11 Kryetari i Komunës duhet të ndërmarrë veprime të menjëherëshme duke bërë një vlerësim detal për ekzistimin e këtyre dobësive. Kryetari duhet të shqyrtoj arsyet e gjendjes ekzistuese dhe të vendos masat e duhura që brenda një periudhe të arsyeshme të inkasoj të gjitha borxhet e prapambetura, ose në të kundërtën, të ndaloj shfrytëzimin e pronave publike.			X
Prokurimi a) Dobësi sistematike në prokurim	Rekomandimi 12 Kryetari i Komunës duhet t'i forcojë kontrollet me rastin e pranimin të shërbimeve apo punëve. Kryetari duhet të sigurojë që organet mbikëqyrëse bëjnë pranimin e punëve apo shërbimeve menjëherë pas përfundimit. Hartimi i një specifikacioni të qartë për këto shërbime në përputhje me kushtet e motit, duhet të konsiderohet nga ana e Kryetarit.		Pjesërisht sepse gjatë mostrave të audituara kemi vrejtur se pranimet janë kryer me afatin kohor.	
Prokurim	Rekomandimi 13 Kryetari duhet të analizojë shkaqet që kanë çuar në një proces të tillë të prokurimit dhe të siguroj se çdo blerje përmes prokurimit, do të bëhet në përputhje të plotë me procedurat dhe parimet e LPP-së, duke siguruar transparencë dhe trajtim të barabartë për të gjithë ofertuesit.	X		
Prokurim	Rekomandimi 14 Kryetari i Komunës duhet të iniciojë një proces shqyrtimi se çfarë realisht ka ndodhë me këtë kontratë dhe cilat ishin efektet e arritura. Në rastet vijuese, duhet të konfirmohet se vlerësimi i nevojave paraqet gjendjen reale, se LPP është respektuar gjatë procesit të tenderit, dhe se janë paguar kostot reale për trajtimin e qenve. Kontrollet e prokurimit publik duhet të forcohen për të siguruar që aplikohet proces transparent i tenderimit dhe se arrihet vlera e duhur për paranë e shpenzuar.	X		

Prokurim	Rekomandimi 15 Kryetari i Komunës duhet të forcojë kontrollet mbi buxhetin duke siguruar një planifikim të mirëfilltë dhe shpenzime brenda ndarjeve të caktuara buxhetore. Kontrollet gjatë pranimi të punëve duhet të forcohen dhe raportet e pranimi të panëshkruara nga organi mbikëqyrës, duhet të mos merren parasysh. Kryetari duhet të konsideroj forcimin e kontrolleve për të siguruar kualitet më të lartë gjatë ndërtimit të rrugëve në mënyrë që të zvogëlojë shpenzimet për riparimin e shpeshtë të tyre.	X		
Prokurim	Rekomandimi 16 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë se përgatitja e paramasave bëhet në mënyrë profesionale dhe reflekton nevojat reale për artikujt/projektin e caktuar. Kualiteti i dokumentimit të punëve të kryera duhet të përmirësohet për t'u siguruar që pagesa bëhet vetëm për punët që janë kryer dhe që është arritur vlera për paranë e paguar.	x		
Prokurim	Rekomandimi 17 Kryetari i Komunës duhet të forcojë kontrollet gjatë pranimi të punëve/furnizimeve dhe të sigurojë që asnjë pagesë nuk do të bëhet pa pranimin e situacionit si dhe dokumenteve tjera mbështetëse.			X
Prokurim	Rekomandimi 18 Kryetari i Komunës duhet e të analizojë shkaqet për vonesat e gjata në përfundimin e projekteve kapitale. Kontrollet mbi menaxhimin e kontratave duhet të forcohen për të siguruar që të gjitha projektet përfundojnë brenda afateve të arsyeshme.		Ka nje perparim me gjith vonesat në disa projekte ne projektet e mostruar shpesh herë janë arsyetuar .	
Shpenzimet jo perms Prokurimit	Rekomandimi 19 Kryetari i Komunës duhet t'i forcojë kontrollet me rastin e shpenzimeve për dreka zyrtare. Të gjitha shpenzimet për dreka zyrtare duhet të jenë në funksion të mirëfilltë të përfaqësimit dhe shërbejnë për	X - ka një zvoglim i theksuar nga drekat zzrtare		

	arritjen e objektivave të komunës. Kryetari duhet ta konsiderojë hartimin e një procedure e cila përcakton limitet e lejuara dhe rregullat me rastin e shpenzimeve për dreka zyrtare.			
Subvencionet dhe Transferet	Rekomandimi 20 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë që rregullorja e brendshme është gjithëpërfshirëse dhe që kërkesat e saj përmbushen nga stafi i komunës përgjegjës për ndarjen e subvencioneve. Të gjitha mjetet e ndara si subvencione duhet të shpenzohen në pajtim të plotë me objektivat e komunës. Përfituesit e subvencioneve duhet të dokumentojnë me dëshmi adekuate që të gjitha fondet e përfituara janë shpenzuar në përputhje me kërkesat.			X
Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale	Rekomandimi 21 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë se zyrtarët e pasurisë bashkëpunojnë ngushtë me departamentet tjera të komunës për të regjistruar në mënyrë sistematike të gjitha pasuritë në pronësi të komunës, dhe se një regjistër i azhurnuar i pasurive, do të prezantohet para përpilimit të PVF për vitin 2015.			X
Trajtimi i të Arkëtushmeve	Rekomandimi 22 Kryetari i Komunës duhet të ketë një qasje gjithëpërfshirëse në trajtimin e këtij problemi, si në kuptimin e planifikimit ashtu edhe në vendosjen e mekanizmave efektiv për reduktimin në nivel të pranueshëm të këtyre borxheve. Menaxhmenti duhet të inicioj një proces rivlerësimi, ku të gjitha llogaritë do të analizohen në kuptimin e vjetërsisë, shumave domethënëse, mundësive reale për inkasim dhe ushtrimin e masave administrative.			x
Trajtimi i Borgjeve	Rekomandimi 23 Kryetari i Komunës duhet t'i forcojë kontrollet menaxheriale duke siguruar një planifikim të hollësishëm dhe real të buxhetit dhe se shfrytëzimi i			X

	fondeve bëhet në bazë të një plani të qartë të rrjedhës së parasë, duke mos tejkalar në asnjë rast fondet e alokuara sipas kategorive ekonomike. Për trajtimin e borxheve të akumuluar, Kryetari duhet të paraqes një plan ku parashihen veprime konkrete për shlyerjen graduale të borxheve të komunës. Ky plan duhet të monitorohet direkt nga Kryetari i komunës.			
Sistemi I Auditimit të Mbrendshem	Rekomandimi 24 Kryetari i Komunës duhet të sigurojë që KA merr një rol pro-aktiv në mënyrë që të arrihet përfitimi nga aktivitetet e auditimit të brendshëm. KA do duhet që t'i rishikojë në mënyrë kritike planet dhe rezultatet e NjAB dhe të kontribuojë në përmirësimin e përgjithshëm të menaxhimit të Komunës.			X
Përmbledhje	24 rekomandime	5	5	14